

Den 12. december 2006 blev af Ophavsretslicensnævnet

i sag nr. 103

Gramex
mod
Ras 2 Sp/f,
Søldarfjardarvegur 11,
FO-660 Søldarfjördur,
Færøerne

afsagt følgende

Kendelse:

Indledning

Sagen angår størrelsen af det vederlag, som indklagede, Ras 2 Sp/f, skal betale til klageren, Gramex, for brug af beskyttede lydoptagelser (fonogrammer), jf. ophavsretslovens § 68, stk. 2, og anordning nr. 1003 af 11. december 2001 om ikrafttræden for Færøerne af lov om ophavsret.

Gramex er af Kulturministeriet godkendt som forvaltningsorganisation i medfør af ophavsretslovens § 68, stk. 2, og repræsenterer udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser (pladeproducenter).

Ras 2 er en radiostation, som sender på Færøerne.

Sagen er indbragt for Ophavsretslicensnævnet ved klageskrift af 8. september 2005. Efter skriftveksling blev der afholdt mundtlig forhandling den 16. november 2006.

Gramex har været repræsenteret af advokat Jakob Plesner Mathiasen ved advokatfuldmægtig Joachim Kundert Jensen, mens Ras 2 har været repræsenteret af advokat Bjørn á Heygum.

I nævnets behandling af sagen har deltaget højesteretsdommer Peter Blok, advokat Asger Thylstrup og advokat Hanne Bender.

Påstande

Gramex har nedlagt følgende påstande:

Påstand A

Ras 2 skal anerkende, at det dækningsområde, som fra 1. december 2003 skal danne grundlag for beregningen af vederlaget til Gramex, udgøres af 45.600 indbyggere på Færøerne.

Påstand B

Principalt

Ras 2 skal pr. minuts udsendelse af beskyttede lydoptagelser betale: fra 1. december 2003 1,80 kr., fra 1. april 2004 1,83 kr., fra 1. april 2005 1,85 kr. og fra 1. april 2006 1,89 kr.

Såfremt der indgås aftale om, at Ras 2 til Gramex månedsvis indberetter den samlede anvendelse af lydoptagelser, og at der skal betales for den samlede musikanvendelse, reduceres de nævnte minutvederlag med 25 %.

Subsidiært

Ras 2 skal pr. minuts udsendelse af beskyttede lydoptagelser betale: fra 1. december 2003 1,40 kr., fra 1. april 2004 1,43 kr., fra 1. april 2005 1,44 kr. og fra 1. april 2006 1,46 kr.

Såfremt der indgås aftale om, at Ras 2 til Gramex månedsvis indberetter den samlede anvendelse af lydoptagelser, og at der skal betales for den samlede musikanvendelse, reduceres de nævnte minutvederlag med 25%.

Påstand C

Minutvederlaget reguleres hvert år i overensstemmelse med pris- og lønudviklingen på Færøerne, første gang med virkning fra 1. april 2007.

Ras 2 har påstået frifindelse og har nedlagt følgende selvstændige påstande:

Over for Gramex' påstand A har Ras 2 nedlagt påstand om, at dækningsområdet fastsættes til 85 % af det samlede antal indbyggere på Færøerne.

Over for Gramex' påstande B og C har Ras 2 nedlagt påstand om, at Gramex skal anerkende, at Ras 2 fra den 1. december 2003 skal betale vederlag til Gramex i henhold til ophavsretslovens § 68, stk. 2, efter de samme takster, som gælder for lokalradioer i Danmark.

Sagens baggrund og omstændigheder

Med Færøernes Radio (Utvarp Færoya) har Gramex siden 1969 indgået aftaler, som har taget udgangspunkt i aftalerne mellem Gramex og Danmarks Radio, idet man har betragtet Færøernes Radio som en landsdækkende radio. Vederlaget var i 1976 1,73 kr. pr. minut beskyttet musik. Aftalerne indeholdt en klausul om regulering i forhold til pris- og lønudviklingen på Færøerne, og som følge af en høj inflation på Færøerne i slutningen af 1980'erne og 1. halvdel af 1990'erne steg minutvederlaget for Færøernes Radio væsentligt kraftigere end i Danmark. I 1998, hvor det udgjorde 3,23 kr., blev der indgået aftale om at nedsætte det til 1,73 kr. Siden 1999 er der løbende indgået aftaler om betaling af en årlig rund sum. Aftalen herom for 2004 og 2005 tog udgangspunkt i et minutvederlag på 1,93 kr. til den 1. april 2005. Det er dette minutvederlag, som danner grundlag for Gramex' principale påstand under påstand B, idet Gramex ansætter dækningsområdet til 95 % af samtlige indbyggere på Færøerne, jf. påstand A ($0,95 \times 1,93 \text{ kr.} = 1,83 \text{ kr.}$).

Ras 2 startede sin udsendelsesvirksomhed den 1. januar 2000. Radiostationen finansieres gennem reklameindtægter (ca. 70 %) og sponsorindtægter (ca. 30 %).

Da Ras 2 ikke ville anerkende at være forpligtet til at betale vederlag til Gramex i medfør af ophavsretslovens § 68, anlagde Gramex i 2001 retssag mod Ras 2 ved Retten på Færøerne. Under retssagen bekræftede Kulturministeriet i en skrivelse af 3. december 2001, at godkendelsen af Gramex som fællesorganisation i henhold til ophavsretslovens § 68 også omfatter Færøerne. Den 3. oktober 2002 blev retssagen forliget. I forliget, som er tilført retsbogen, hedder det bl.a.:

5. ”Sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, anerkender loyalt og korrekt at skulle meddele Gramex, såfremt der sker ændringer i dækningsområdet. For perioden fra 1. januar 2000 til 31. maj 2001 er der mellem parterne enighed om, at sagsøgtes dækningsområde udgjorde 23.000 indbyggere svarende til et minutvederlag på kr. 0,87. For perioden fra 1. juni 2001 har sagsøgte oplyst, at dækningsområdet svarer til 85 % af indbyggerantallet på Færøerne eller 38.599 indbyggere.
6. Minutvederlaget reguleres hvert år pr. 1. april med udviklingen i nettoprisindekset i det foregående kalenderår. Minutvederlaget ved et dækningsområde svarende til hele Færøerne udgjorde efter regulering kr. 1,84 for perioden 1. april 2001 til 31. marts 2002 og kr. 1,89 pr. minut fra 1. april 2002 til 31. marts 2003.
7. Det vederlag, som sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, skal betale for anvendelse af beskyttede fonogrammer i perioden 1. april 2001 til 31. marts 2002 udgør kr. 1,56. Minutvederlaget gældende fra 1. april 2002 til 31. marts 2003 udgøre kr. 1, 61.
8. Sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, anerkender loyalt og korrekt at skulle foretage optegnelser over sit samlede forbrug af fonogrammer – beskyttede som ubeskyttede – med angivelse for hvert enkelt fremført fonogram af plademærke, katalognummer, indspilningslande, indspilningsår, titel, kunstner, fremførelsestid i minutter/sekunder og at foretage indberetning heraf til sagsøger, Gramex, for 4 ugers intervaller senest 14 dage efter udløbet af hvert interval. Indberetninger skal være underskrevet af de involverede programledere.
-
11. I tilfælde af at sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, enten ikke fortager specificeret indberetning, som anført i punkt 8, eller ikke stiller det for indberetningerne værende grundlag til rådighed for sagsøger, Gramex, jf. punkt 9, er sagsøger, Gramex, berettiget til at foretage fakturering over for sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, ud fra for det første et samlet fonogramforbrug af beskyttede og ubeskyttede fonogrammer på 80 % af den for sagsøgte oplyste sendetid og for det andet en anvendelse af beskyttede fonogrammer på 70 % heraf.
-
14. Sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, oplyser, at have haft en sendetid siden 1. januar 2002 på 13 ¼ timer pr. dag svarende til 92 ¾ pr. uge. Sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, anerkender at skulle give oplysning til sagsøger, Gramex, ved ændringer i sendetiden.
15. Sagsøgte, Rås 2 ved Rås 2 SP/f, betaler for anvendelse af beskyttede fonogrammer i perioden frem til og med uge 39 år 2002 kr. 225.000,00 til sagsøger, Gramex, inklusive alle renter og gebyrer. Heraf betales kontant kr. 175.000,00 senest 14 dage efter indgåelsen af dette retsforlig. De resterende kr. 50.000,00

betales med 1/12 hver den 1. i måneden i de følgende 12 måneder, første gang den 1. november 2002.

16. For perioden uge 40, 2002 til uge 39, 2003 er det aftalt, at sagsøgte, Rás 2 ved Rás 2 SP/f, betaler et fast beløb på kr. 150.000,00 for anvendelse af beskyttede fonogrammer til sagsøger Gramex. Beløbet betales med 1/12 over 12 måneder, og forfalder hver den 1. i måneden, første gang den 1/11-2002 med sidste rettidige betaling den 10., første gang den 10/11-2002 med kr. 12.500,00.

Ved misligholdelse af denne afdragsordning forfalder restbeløbet til betaling staks.

17. Fra uge 40, 2003 skal afregning for anvendelse af beskyttede fonogrammer finde sted som anført i retsforliget punkt 1-14.”

Ras 2 betalte ikke til Gramex i overensstemmelse med forliget, og som følge heraf anlagde Gramex ved stævning af 6. februar 2004 og igen ved stævning af 7. december 2004 inkassosag ved Retten på Færøerne. Den seneste inkassosag angår betaling for perioden 1. december 2003 til 30. september 2004. Da Ras 2 ikke har opfyldt sin indberetningspligt efter forligets pkt. 8, har Gramex opgjort sit krav efter forligets pkt. 11. Sagen verserer fortsat, idet den er udsat på Ophavsretslicensnævnets afgørelse i nærværende sag.

I februar 2005 indgav Ras 2 klage til det færøske ministerium for kultur og undervisning over Gramex' vederlagskrav, idet Ras 2 henviste til, at det over for Ras 2 krævede minutvederlag var langt større end det vederlag, som kræves af lokalradioer i Danmark. Ved et dækningsområde på 50.000 indbyggere var taksten for danske lokalradioer pr. 1. april 2004 77,66 øre pr. minut udsendelse af beskyttede lydoptagelser og 46,60 øre pr. minut udsendelse af samtlige lydoptagelser. Det færøske ministerium videresendte klagen til Kulturministeriet. Efter at Gramex skriftligt havde redegjort for sagen, blev der den 17. august 2005 afholdt et møde i Kulturministeriet med deltagelse af repræsentanter for Ras 2 og Gramex. Som konklusion på mødet henstillede ministeriet, at Gramex reducere sit vederlagskrav over for Ras 2, således at Ras 2 skulle betale efter samme principper som en dansk lokalradio.

Der har forgæves været ført forligsforhandlinger mellem parterne. Ras 2 har herunder fastholdt, at radiostationen skal sidestilles med en dansk lokalradio, hvilket Gramex har afvist.

Ifølge Ras 2's hjemmeside fra juni 2005 har mere end 95 % af alle indbyggere på Færøerne mulighed for at høre radioen.

Det vederlag, som danske lokalradioer skal betale til Gramex, blev oprindelig ved kendelse af 10. april 1987 i sag nr. 17 fastsat således af Tvangslicensnævnet:

”Lokalradioer med et dækningsområde på 50.000 indbyggere skal betale enten 50 øre pr. minut udsendelse af beskyttede fonogrammer eller – i mangel af afgivet specifikation af denne fonogrambenyttelse – 30 øre pr. minut af den samlede sendetid af fonogrammer. Ved dækningsområder mindre end, henholdsvis større end 50.000 indbyggere formindskes, henholdsvis forøges beløbene proportionalt.”

Kendelsen indeholdt tillige en bestemmelse om prisregulering af taksterne. Dette er baggrunden for, at minutvederlagene pr. 1. april 2004 udgjorde de foran nævnte beløb. Pr. 1. april 2005 var minutvederlagene henholdsvis 78,53 øre og 47,12 øre.

Ved kendelse af 23. juni 1988 i sagerne 20 m.fl. præciserede Tvangslicensnævnet, at en lokalradios dækningsområde i almindelighed må ansættes til antallet af indbyggere i det område (den eller de kommuner), i hvilken radioen har sendetilladelse, men at der dog kan forekomme tilfælde, hvor dette udgangspunkt må fraviges, eksempelvis i tilfælde, hvor lokalradioens sendestyrke ikke tillader en tilfredsstillende dækning af hele sendeområdet.

Forklaring

Bjørn Juell-Sundbye, der er direktør for Gramex, har forklaret, at Gramex' totale indtægter fra Færøerne er ca. 500.000 kr. om året, heraf ca. 200.000 kr. fra hver af de to radiostationer. Omkring halvdelen af de årlige indtægter udbetales til færøske udøvende kunstnere og pladeselskaber. Hvis Gramex' indtægter fra Færøerne nedsættes væsentligt, vil det således føre til en væsentlig nedsættelse af betalingen til de færøske udøvende kunstnere og pladeselskaber. Taksterne for anvendelse af beskyttet musik i færøske butikker m.v. er forhandlet af KODA også på vegne af Gramex. Disse takster svarer til taksterne i Danmark. Gramex har tilbudt Ras 2, at radiostationen kan betale som en

kommerciel landsdækkende radio, således at vederlaget fastsættes til 4,5 % af indtægterne, dog som minimum 50 % af landstaksten, dvs. 50 % af den takst, som gælder for Færøernes Radio.

Parternes anbringender

Gramex har anført, at Færøerne sprogligt og kulturelt er et afgrænset område, og at det derfor er rimeligt og sagligt begrundet, at Ras 2 ligesom Færøernes Radio skal betale vederlag til Gramex efter den takst, som gælder for landsdækkende radioer. Dette anerkendte Ras 2 også ved indgåelsen af retsforliget af 3. oktober 2002. Det er i det hele taget rimeligt, at Ras 2 skal betale det samme som Færøernes Radio alene med den regulering, som følger af, at Ras 2's dækningsområde ikke som Færøernes Radios kan ansættes til det samlede antal indbyggere på Færøerne, men er en smule mindre. Det vederlag, som betales af Færøernes Radio, har været fastlagt ved aftaler lige siden slutningen af 1960'erne. Hvis Gramex' indtægter fra Færøerne nedsættes væsentligt, vil det komme de færøske udøvende kunstnere og pladeselskaber til skade.

Den subsidiære påstand under påstand B er udtryk for en nedsættelse af taksterne i den principale påstand med 22 % svarende til den reduktion, som i Danmark er opretholdt i forholdet mellem lokalradioernes betaling og Danmarks Radios betaling.

Andelen af beskyttet musik er forøget gennem de senere år og udgør i dag mindst 75 % i radiostationer. Derfor skal taksterne kun reduceres med 25 %, hvis Ras 2 vælger at betale i forhold til den samlede anvendelse af fonogrammer.

Ras 2 har på sin hjemmeside selv angivet, at radioen kan aflyttes af 95 % af indbyggerne på Færøerne, og dette må derfor lægges til grund. Der er i alt ca. 48.000 indbyggere på Færøerne, og dækningsområdet er herefter 95 % af 48.000 indbyggere eller 45.600 indbyggere, jf. påstand A.

Ras 2 har anført, at der ikke foreligger nogen saglig begrundelse for, at Ras 2 skal betale et vederlag til Gramex, som er mere end dobbelt så stort som det vederlag, en tilsvarende dansk lokalradio betaler. De aftaler, som Gramex har indgået med Færøernes Radio, kan ikke være bindende for Ras 2. Der er i øvrigt den væsentlige forskel mellem de to radioer, at Færøernes Radio for en stor del er

licensfinansieret. Ved indgåelsen af forliget af 3. oktober 2002 troede Ras 2, at radiostationen blev ligestillet med danske lokalradioer. Forliget er således indgået under urigtige forudsætninger.

Rent juridisk er Færøerne ikke et land, men en landsdel. Ophavsretten er ikke overtaget af hjemmestyret, og det er således den danske ophavsretslov, som gælder på Færøerne. Godkendelsen af Gramex som forvaltningsorganisation i medfør af ophavsretslovens § 68, stk. 2, omfatter også Færøerne. På denne baggrund må Ras 2 sidestilles med en dansk lokalradio. Dette er radiostationen da også blevet i aftalen med Koda. På andre områder, herunder ved offentlig fremførelse af musik i butikker, har Gramex anerkendt, at der skal gælde samme takster på Færøerne som i Danmark. Det af Gramex anførte om hensynet til færøske udøvende kunstnere og pladeselskaber kan ikke begrunde et andet resultat. Vederlaget til disse skal afspejle anvendelsen af den færøske musik, og hvis denne er mindre end anvendelsen af eksempelvis den danske musik, må vederlaget også blive mindre.

Oplysningen på Ras 2's hjemmeside om, at 95 % af indbyggerne på Færøerne har mulighed for at høre radiostationens udsendelser, må tages med et vist forbehold, idet den ikke er ensbetydende med, at en så stor del af befolkningen kan modtage udsendelserne i tilfredsstillende kvalitet. Ved fastsættelsen af den dækningsgrad, som indgår i beregningen af vederlaget til Gramex, kan man kun medregne de indbyggere, som kan modtage udsendelserne i tilfredsstillende kvalitet, og dækningsgraden må herefter antages at være 85 % af indbyggerne på Færøerne.

Ophavsretslicensnævnets bemærkninger

Færøerne er en del af det danske rige, og ophavsretslovgivningen er ikke et færøsk særanliggende. Ophavsretsloven gælder således også for Færøerne, ligesom godkendelsen af Gramex som forvaltningsorganisation i medfør af ophavsretslovens § 68, stk. 2, også omfatter Færøerne. På denne baggrund må det naturlige udgangspunkt efter Ophavsretslicensnævnets opfattelse være, at Ras 2 skal sidestilles med en dansk lokalradio ved fastsættelsen af vederlaget til Gramex i medfør af samme bestemmelse. Det er endvidere nævnets opfattelse, at hverken de aftaler, som Gramex gennem årene har indgået med Færøernes Radio (Utvarp Færøya), retsforliget mellem parterne af 3. oktober 2002 eller det, som Gramex i øvrigt har anført, udgør tilstrækkeligt grundlag for at fravige det nævnte udgangspunkt.

Nævner frifinder herefter Ras 2 for Gramex' påstande B og C og giver radiostationen medhold i den selvstændige påstand om, at Gramex skal anerkende, at Ras 2 fra den 1. december 2003 skal betale vederlag til Gramex efter de samme takster, som gælder for lokalradioer i Danmark.

Dækningsområdet for Ras 2 må fastsættes som det antal indbyggere på Færøerne, som kan modtage radiostationens udsendelser i tilfredsstillende kvalitet. Ras 2 har på et tidspunkt på sin hjemmeside oplyst, at 95 % af alle indbyggere på Færøerne har mulighed for at høre udsendelserne, men har under sagen anført, at dette ikke er ensbetydende med, at en så stor del af befolkningen kan høre udsendelserne i tilfredsstillende kvalitet. I retsforliget mellem parterne af 3. oktober 2002 blev det lagt til grund, at dækningsområdet var 85 % af det samlede antal indbyggere på Færøerne. På denne baggrund og i mangel af nærmere oplysninger finder nævnet, at det sidste fortsat bør lægges til grund. Nævnet frifinder derfor Ras 2 for Gramex' påstand A og giver Ras 2 medhold i den selvstændige påstand om, at Gramex skal anerkende, at dækningsområdet fastsættes til 85 % af det samlede antal indbyggere på Færøerne.

Thi bestemmes:

Indklagede, Ras 2 Sp/f, frifindes for de påstande, som er nedlagt af klageren, Gramex.

Gramex skal anerkende, at Ras 2 fra den 1. december 2003 skal betale vederlag til Gramex i henhold til ophavsretslovens § 68, stk. 2, efter de samme takster, som gælder for lokalradioer i Danmark.

Gramex skal endvidere anerkende, at dækningsområdet for Ras 2 fastsættes til 85 % af det samlede antal indbyggere på Færøerne.

I medfør af § 4 i bekendtgørelse nr. 25 af 14. januar 2004 om Ophavsretslicensnævnet bestemmes, at Gramex og Ras 2 hver skal betale halvdelen af udgifterne ved nævnets behandling af sagen.

Peter Blok

Asger Thylstrup

Hanne Bender